

Govor predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića kojim je u Hrvatskom saboru predstavio prijedlog Zakona o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Poštovani predsjedniče Hrvatskoga sabora, poštovane zastupnice i zastupnici u Hrvatskom saboru, sve vas lijepo pozdravljam.

Imam prigodu u ime Vlade, zajedno s ministricom Murganić, predstaviti Prijedlog Zakona o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

U posljednjih pet godina, od 2013. do 2017. godine u Hrvatskoj je ubijeno 195 osoba. Od tih 195 ubojstava, ubijena je 91 žena.

U 70% slučajeva, počinitelji ubojstava su ženama bliske osobe, a u 54% slučajeva to su njihovi intimni partneri.

Samo prošle godine, zabilježeno je 12 tisuća prekršaja koji uključuju nasilje u obitelji u kojima je 8 tisuća žena bilo žrtvom, odnosno jedna je žena zlostavljana svakog sata.

Pored toga, registrirana su 552 kaznena djela nasilja u obitelji, kao teži oblici nasilništva, u kojima su u 84% slučajeva žrtve bile pretučene žene. I ta crna statistika je, nažalost, u porastu.

I to je razlog zbog kojeg je danas pred vama, u Hrvatskom saboru, Zakon o potvrđivanju ove Konvencije.

Konvencija se bavi ovim zabrinjavajućim društvenim fenomenom i nudi konkretne mjere za prevenciju nasilja, za zaštitu žrtve i za progon počinitelja.

Po prvi put na međunarodnoj razini predviđa uvođenje zaštitnih mjera, procjene rizika, centara za potporu i savjetovanje žrtava nasilja, 24-satne telefonske linije, bolje medicinske timove, više sigurnih kuća te veće ovlasti policije u postupanju prema počinitelju i strože mjere progona počinitelja.

Konvencija će ojačati naše nacionalne mehanizme za suzbijanje nasilja protiv žena i nasilja u obitelji.

U javnoj raspravi koju pratimo, što ona kroz savjetovanje, što ova medijska, dovodi se u pitanje orijentacija Vlade, njene politike i njenog Programa glede ove Konvencije.

Tu želim reći da su u vrijeme izrade Konvencije, dakle u vrijeme HDZ-ovih vlada i koalicija, između 2007. i 2009. te između 2009. i 2011. u izradi Konvencije sudjelovali

hrvatski stručnjaci, točnije hrvatske stručnjakinje, što obiteljskog što kaznenoga prava, koje su tamo išle, ne u privatnom svojstvu, nego u svojstvu predstavnika Vlade Republike Hrvatske i pridonijele izradi ove Konvencije. Konvencija je, kao što znamo, stupila na snagu 1. kolovoza 2014. nakon 10 potrebnih ratifikacija. Od tada ona obvezuje sve one države koje su je ratificirale.

Hrvatska je ovu Konvenciju potpisala 22. siječnja 2013. godine u vrijeme SDP-ove Vlade. Dakle, ako mene dobro sjećanje služi, pune tri godine je Vlada SDP-a, odnosno predvođena SDP-om, imala vremena da ovu Konvenciju do kraja mandata predloži za ratifikaciju u Hrvatski sabor. Znači, od siječnja 2013. do siječnja 2016. godine. To je dosta vremena, a time i začuđuje inicijativa o interpelaciji Vladi u vezi ove teme. Tri godine je dosta, tri godine nije tri mjeseca.

Također, ono što se stalno može čuti u javnom prostoru je da je stavljanje ove Konvencije na dnevni red plod nečijeg pritiska, nečijeg diktata, nečijeg poimanja suvereniteta na slab način. Čak sam i to čuo danas.

To sve, drage kolegice i kolege, nije točno. Stavljanje ove Konvencije na dnevni red je plod programa, političke volje HDZ-ove Vlade, u suradnji s partnerima, ali ne na njihov pritisak. Niti na pritisak oporbe, niti na pritisak nevladinog sektora, niti na pritisak bilo koje međunarodne institucije. To je jako važno da hrvatska javnost zna, da bude svjesna, jer se u Hrvatskoj razvija jedan antieuropski sentiment i refleks kakav, moram priznati, nisam ni slutio da će se dogoditi u Hrvatskoj 2018. Ne samo na ovoj temi, već na brojnim temama. I zato je važno da hrvatska javnost to zna. Nema pritiska, nema diktata, nema centrale, da budem sasvim precizan.

Upućivanje ovoga Zakona u proceduru je dio i plana zakonodavnih aktivnosti i rada međuresorne radne skupine koju je koordinirala ministrica za demografiju, obitelji, mlade i socijalnu politiku i njeno Ministarstvo, jer smatramo da ćemo njenim potvrđivanjem osnažiti i pravni i institucionalni i financijski okvir radi suzbijanja, ljudski gledano, neprihvatljivog i društveno kažnjivog nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

Ovu Konvenciju je već do sada ratificiralo 29 zemalja. Nabrojat ću samo neke, nama bliže, primjerice Albanija, Austrija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Italija, Makedonija, Slovenija i Srbija.

Ratificirale su je i neke druge zemlje različitih tradicija poput Belgije, Danske, Cipra, Francuske, Malte, Njemačke, Poljske, Portugala, Rumunjske, Španjolske, Švicarske ili pak Turske, kao i niz drugih.

Unatoč njihovim društvenim i kulturološkim razlikama, sve su te zemlje suočene s istim problemom i shvatile su da je ova Konvencija kvalitetan mehanizam koji može pomoći rješavanju ovoga problema.

U javnosti je bilo informacija o trošku provedbe ove Konvencije. Mogli ste pročitati da je trošak provedbe ove Konvencije milijarda kuna. To jednostavno nije točno. Riječ je o ne znam odakle i kako pronađenom podatku, ali on je netočan, on je podvala.

Hrvatska, ako što znate, ima svoju Nacionalnu strategiju za suzbijanje nasilja nad ženama za razdoblje od 2017. do 2022. i za njenu provedbu u proračunu ove godine izdvajamo

oko 70 milijuna kuna. Dodatni eventualni troškovi brojiti će se eventualno u još par milijuna kuna, u kontekstu provedbe ove Konvencije. Prema tome, sve te teme koje su u eteru o nekakvoj milijardi su laž. I to javnost treba znati.

Što je GREVIO? GREVIO je postao jedan bank, kao i brojna druga tijela koja postoje u sličnom kontekstu drugih konvencija Vijeća Europe. Postoji možda i neki bank koji se zove GRECO, on je primjerice u borbi protiv korupcije, što je isto Konvencija Vijeća Europe. Ili GRETA. u Konvenciji za sprečavanje krijumčarenja ljudi.

Taj GREVIO nije nikakav bank. Riječ je o skupini stručnjaka koja se bavi ovom temom borbe protiv nasilja nad ženama. Riječ je o uobičajenom nadzornom mehanizmu, nikakvom tijelu koje otima hrvatski suverenitet.

Mi smo, podsjećam, svojevoljno članica Vijeća Europe, mi smo svojevoljno članica Europske unije, mi smo svojevoljno članica Sjevernoatlantskog saveza, pa i Ujedinjenih naroda. U svim tim međunarodnim organizacijama, bilo da su međuvladinog karaktera, ili da su nadnacionalnog karaktera, surađujemo ili čak dijelimo suverenitet i dijelimo nadležnosti kao država, svojom voljom, ne prisilom. Vrlo je važno podsjetiti se. Hrvatska, dapače, može kandidirati i svoje stručnjake koji mogu biti članovi ove skupine i na taj način dati doprinos njenome radu.

Mehanizmi nadzora u ovoj Konvenciji imaju i daju važnu ulogu. Preporuke koje bi GREVIO htio dati idu pred Odbor država stranaka. Svoju ulogu imaju i nacionalni parlamenti pa time i Hrvatski sabor. Hrvatski sabor ima važnu ulogu u provedbi ove Konvencije pa bi izvješća GREVIO-a dolazila i ovdje na dnevni red. I ovdje bi se o tome razgovaralo i Hrvatski sabor bi participirao u formuliranju stajališta.

Ono što je ključno za sve one koji su izrazili bojazan od uvođenja tzv. rodne ideologije u naš pravni poredak i naš pravni sustav. Odgovor je vrlo jasan, decidan, na temelju naše analize, na temelju analize hrvatskih pravnih stručnjaka, na temelju konzultacija s pravnim stručnjacima pravne službe Vijeća Europe, ljudi koji svaki dan zarađuju svoj kruh baveći se provedbom ovakvih međunarodnih mnogostranih ugovora. Njihov je stav vrlo jasan da Hrvatska ni na koji način ratificiranjem ovog dokumenta, ove Konvencije, u svoj pravni poredak nema nikakvu obvezu uvođenja rodne ideologije, u svoj pravni, obrazovni sustav ili eventualno obvezu promjene definicije braka, kako je predviđena hrvatskim Ustavom.

Puno je bilo riječi i o vrijednosti interpretativne izjave kao instrumenta. Mnogi su lakonski rekli, pa evo i ovdje kolege iz SDP-a, da je interpretativna izjava bezvrijedan dokument. Apeliram na one koji nisu studirali pravo, a razbacuju se s takvim riječima, da malo pročitaju Zakon o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora, njegov članak 2., stavak 15., pa će tamo naći definiciju interpretativnih izjava. Znat će zašto države daju interpretativne izjave, kao stranke mnogostranih ugovora u situacijama kada nema predviđenih rezervi, u situacijama kada to nije bilateralni ugovor da možete stajati iza svakog zareza nego ste dio šireg procesa izrade međunarodnog dokumenta. U

interpretativnoj izjavi države kazuju svoje tumačenje, kako čitaju pojedine dijelove, kako razumiju konvenciju, kako ju kane, u konačnici, primjenjivati.

I to je dio članka 4. ovoga Zakona o potvrđivanju i nije bezvrijedan dokument, nego je upravo jasna uputa kako hrvatska Vlada, a ja sam uvjeren i Hrvatski sabor, čita ovu Konvenciju i kako je kani primjenjivati. Zbog toga je ona napisana ili sročena obazrivo, precizno, na način da bude prihvaćena i da odagna strahove onih koji su opravdani, koje respektira. Ljudi imaju određene strahove, bojazni, ne vidimo svi sve isto i upravo je tu da bi olakšala situaciju onima koji smatraju da čitajući ovu Konvenciju, ili pak memorandum koji ju pojašnjava, vide određeni problem ili se kosi s njihovim svjetonazorskim, etičkim ili drugim pogledima na ovaj dokument. Ona je stoga tu. Ona je svojevrsni jastuk ili oslonac, kako ga god tko želi pročitati, i na njega se može osloniti i time u biti pokazati jedno povjerenje i prema ključnom zakonodavnom tijelu, a to je Hrvatski sabor, koji će je usvojiti, i prema Vladi koja ju je predložila, pa i prema hrvatskim institucijama i tijelima koji Konvenciju trebaju provoditi.

Što se tiče dodatnih preciziranja, dugo smo se konzultirali s pravnom službom Vijeća Europe, u procesu suradnje, dogovora, razgovora, dijaloga, konzultacija, provjeravanja. Tiho. Čak smo isposlovali da inače klasificirani dokument pravna služba Vijeća Europe objavi. To nema veze s Europskom unijom u Bruxellesu, za one koji miješaju te dvije organizacije, jer i toga ima u eteru. I taj dokument vrlo jasno kaže, ne samo nama nego i drugim zemljama gdje je slična kampanja u javnosti po ovoj temi, da nema pravne obveze priznavanja trećeg spola, da nema pravne obveze redefinicije braka, da nema pravne obveze da se u nastavne planove uvodi sadržaj koji bi se kosio s vrijednostima koje dijelimo. Tih obveza nema, ne postoje! I to želim jasno reći. Važno je da kao zastupnici i kao javnost to znate i toga budete svjesni.

S druge strane, moram podsjetiti, jer je to bitno, a nekako prolazi ispod radara, ovaj visoki dom usvajao je do sada i neke druge zakone i neke druge dokumente.

Primjerice da se u članku 14. Zakona o ravnopravnosti spolova iz 2003. spominje rodna nejednakost, rodni stereotipi, rodni aspekti u svim obrazovno-nastavnim područjima. To su zakoni koji su na snazi. Zakon o volonterstvu iz 2007. u članku 9. čak ide tako daleko, a vidim da je i to predmet čitanja Konvencije, i kaže „organizator volontiranja dužan je postupati prema volonterima u skladu s načelom jednakih mogućnosti za sve osobe bez obzira na: dob, rasu, boju kože, jezik, vjeru, spol, spolnu orijentaciju, rod i rodno izražavanje“. Na snazi, zakon, 2007. godine, članak 9. Zakon o suzbijanju diskriminacije iz 2008., Zakon o probaciji, Zakon o elektroničkim medijima, Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje, Kazneni zakon, Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine, Zakon o kaznenom postupku. Sve je to već u hrvatskom pravnom sustavu. Naš *acquis*, ako hoćete.

Međutim, sve je to dio javne rasprave, dio tema koje su generirale veliki interes javnosti, izražavanje stavova, zauzimanje pozicija, a mene kao predsjednika Vlade ipak najviše muči da je u 2016. i 2017. zabilježen najveći broj ubojstava žena u zadnjih sedam godina. U dvije godine ubijeno je ukupno 38 žena, od čega 33 od bliskih muških osoba. Imamo trend porasta ubojstava, porasta nasilja.

Ta statistika i ona s početka mog govora je poražavajuća i ona nam govori da ne činimo dovoljno, da zakonodavni okvir koji imamo nije dostatan ili se ne provodi u mjeri ili na način koji bi trebao. I upravo je donošenje ove Konvencije prigoda da s jedne deklaratorne razine osude nasilja pređemo na još snažniju manifestaciju naše volje i namjere i djelovanja da se to promijeni.

Pored toga ratifikacijom ove Konvencije šaljemo poruku svim zlostavljanim ženama da nasilje nije samo njihov problem, da nije rezerviran unutar četiri zida, već je cijelog društva i svih nas zajedno.

I zato ih pozivamo da se obrate institucijama, da prijave nasilje, a ratifikacijom ovoga dokumenta nastojimo poboljšati rad upravo tih institucija, učiniti ga učinkovitijim i povećati povjerenje žrtava u sustav.

I stoga apeliramo na sve one koji svjedoče nasilju da budu društveno odgovorni, da ne šute i da ga prijave.

I stoga pozivam sve nas da promislimo koliko je hrabrosti potrebno da jedna žena koja godinama trpi nasilje, često ekonomski ovisna o zlostavljaču, traumatizirana i nerijetko u strahu od sekundarne viktimizacije donese odluku da to nasilje prijavi.

A to je tek početak, jer u pravilu slijedi odlazak iz vlastitog doma, egzistencijalna nesigurnost, prekršajni ili kazneni postupak, često borba za skrbništvo nad djecom, borba s predrasudama, borba s određenim stereotipima. To je hrabrost, i za to je potrebna snaga, i to su one situacije koje su teške i složene da ih onaj tko u njima nije ne može dovoljni niti pojmiti, shvatiti ili razumjeti.

I stoga, poštovane zastupnice i zastupnici, smatram da iz odgovornosti nas koji smo izabrani od hrvatskog naroda da obnašamo visoke dužnosti moramo jačati mehanizme koji će spriječiti nasilje nad ženama, nasilje nad djecom i nasilje u obitelji.

I zato s punom odgovornošću i kao političar i kao pravnik i kao čovjek stojim iza ove Konvencije, stojim iza postupka njene ratifikacije, jer sam uvjeren da će ona dati doprinos rješavanju problema pred kojim nemamo pravo zatvarati oči.

A za sve one koji vide nešto drugo u ovoj Konvenciji, kažem im kao pravnik, kao kolega, kao prijatelj, imate interpretativnu izjavu, ona je tu, ona vrijedi, ona će ostati i ona vam pruža jamstvo povjerenja u sebe same i u naš interes da riješimo ovaj problem.

Nisu ove druge zemlje ratificirale ovu konvenciju pa da se njihova kultura, njihove vrijednosti, njihov pravni sustav promijeni. One su je ratificirale, svaka u svom kontekstu, na način da ona pomogne riješiti problem koji postoji i kod njih.

I zato ova Konvencija po meni ima konkretan učinak, ona može imati svoju svjetonazorsku, ideološku dimenziju, ali vratimo se na bit, bit da je u skladu s Ustavom,

bit da razjašnjava što ona ne donosi i bit zašto se usvaja, a to je sprječavanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

Hvala vam.